

VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE

ASIA: Lausunto hallituksen esityksestä Tullin rikosentorjuntalain 3 luvun muuttamisesta.

VIITE: Lausuntopyyntö VN/24735/2023

Pyydettyinä lausuntona Suomen syyttäjäyhdistys ry esittää seuraavaa:

SSY kannattaa esitystä. Mietintö on hyvin tehty ja siinä on käsitelty kattavasti ne asiat, joiden osalta on muutostarpeita ja jotka muutokset hiljattain tehty pakkokeino- ja poliisilakeihin. Muutostarpeet on myös kattavasti kartoitettu. Ehdotukset ovat lähtökohtaisesti perusteltu hyvin ja kattavasti sekä säännösmuutosehdotukset on kirjoitettu asianmukaisen täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Myös arviot suhteessa perustuslakiin on tehty ansiokkaasti.

SSY pitää kannatettavana sitä, että salaisten tiedonhankintakeinojen osalta säännökset olisivat mahdollisimman yhteneväiset pakkokeino- ja tullin rikosentorjuntalain kannassa. Tällä uudistuksella yhteneväisyys melkein saavutetaan. Jotta yhtenäisyys saavutetaan kunnolla tulisi tämä tavoite ottaa huomioon, kun 21 §:ään ehdotetaan muutosta laitteiden soveltuvuuteen, joita käytetään teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Pakkokeinolain 10 luvun 25 §:ään ei säädetty tässä ehdotettua muutosta. Asiaa puitiin eduskunnassa lakivaliokunnassa ja asia ilmenee lausunnosta 30/2022. Eroavuus aiheuttaisi turhia käytännön ongelmia siinä mitä laitetta käytetään rikosentorjunnassa ja mitä rikosten tutkinnassa. Samoin todennäköisesti se aiheuttaisi ongelmia tiedon hyödynnettävyyteen rikostutkinnassa.

SSY toteaa, että muutoinkin olisi tärkeää, että salaisten tiedonhankintakeinojen osalta säännökset olisivat yhteneväiset sekä rikosten selvittämisen eli pakkokeinosäännösten että rikosten estämisen eli esimerkiksi tullin, rajavartiolaitoksen rikosentorjunta lain ja poliisilain kesken ja sisällä.

Tämä tulee lakien valmistelussa ottaa huomioon ja siihen pyrkiä.

Eroavaisuudet varsinkin samaa prosessia koskevien asioiden välillä (rikosten selvittäminen/rikosten estäminen) aiheuttavat helposti erehdyksiä ja ongelmia sekä käytössä että tulkinnoissa, kun eri viranomaiset selvittävät samaa asiaa. Poikkeavuudet aiheuttavat ongelmia myös syyttäjien työssä, kun syyteharkinnan ja oikeuskäsittelyn aikana esitetään väitteitä, että tieto on erheellisesti hankittua ja vaaditaan mm. hyödyntämiskieltoja.

Tällaisten ongelmien aiheuttamista tulisi välttää.

Sen vuoksi olisi tärkeää pohtia, että rikosten selvittämistä koskevat salaiset tiedonhankintakeinot olisi säädetty yhdessä laissa ja samoin yhdessä laissa rikosten estämistä koskevat säännökset. Tällä hetkellä varsinkin rikosten estämistä koskevia säännöksiä on jokaisella rikosten estämistä koskevalla viranomaisella.

Kyse on prosessilainsäädännöstä, jonka säännöksiä noudatetaan heti lain voimaantulosta eteenpäin. Säännösmuutokset osoittavat tilanteen, miten halutaan toimittavan. Tämä koskee myös sitä, miten esimerkiksi toimitaan ylimääräisen tiedon hyödynnettävyyden kanssa. Kyseistä tietoa voi olla saatavissa jopa julkisissa ratkaisuista. Voimaantulosäännöksessä taikka esitöissä olisi hyvä todeta ratkaisuista KKO 2019:36 k-6 ja 2016:17 k-13 ilmenevä oikeusohje, että tiedon käyttämistä arvioidaan voimassaolevien pakkokeinolain säännösten mukaisesti.

Helsingissä 29.11.2023

Jukka Haavisto

SSY:n hallituksen puheenjohtaja